

Nd.

12. Frumvarp til laga

um rannsóknir og tilraunir í þágu landbúnaðarins.

Flm.: Steingrímur Steinþórsson, Jón Pálmason.

1. gr.

Rannsókn- og tilraunastarfsemi landbúnaðarins, sem nýtur styrks úr ríkissjóði, skal vera framkvæmd á þann hátt, sem ákveðið er í lögum þessum.

2. gr.

Tilgangurinn með rannsóknum þeim og tilraunum, sem iög þessi fjalla um, er að afla vísindalegrar, hagnýtrar reynslu í undirstöðuatriðum jarðræktar og búfjárræktar, svo að þeir, sem landbúnað stunda, geti byggt starf sitt á traustari grundvelli en nú.

I. KAFLI

Um stjórn tilraunamála.

3. gr.

Atvinnumálaráðuneytið (landbúnaðarráðherra) hefir yfirstjórn þeirra rannsókna og tilrauna, er lög þessi ákveða.

4. gr.

Til þess að ákveða á ári hverju, hve viðtækar rannsóknir og tilraunir skuli gera og hvernig þeim sé hagað, skal ráðherra skipa, til 5 ára í senn, tvö tilraunaráð: fyrir jarðrækt og búfjárrækt, og séu fimm menn í hvoru. Tilraunaráðin velja sér formann og ritara.

Í tilraunaráði vegna jarðræktar séu tveir tilraunastjórar aðaltilraunastöðva, forstöðumaður jarðvegsrannsókna við landbúnaðardeild rannsóknarstofnunar atvinnuveganna við Háskóla Íslands og tveir tilnefndir af stjórn Búnaðarfélags Íslands, enda séu þeir báðir sérfræðingar í jarðrækt.

Í tilraunaráði vegna búfjárræktar séu tveir tilraunastjórar aðaltilraunastöðva, forstöðumaður fóðrunartilrauna við landbúnaðardeild rannsóknarstofnunar í þágu atvinnuveganna, tveir skipaðir af stjórn Búnaðarfélags Íslands, enda séu þeir báðir sérfræðingar í búfjárrækt.

Nú verða stofnsettar fleiri en tvær aðaltilraunastöðvar í jarðrækt, og skulu þá forstjórar þeirra velja tvo menn úr sinum hópi í tilraunaráðin. Sama gildir ef fleiri en tvö tilraunabú vegna búfjárræktar verða stofnuð.

Tilraunaráðin eru ólaunuð, en ferðakostnaður greiðist samkvæmt reikningi.

5. gr.

Hvort tilraunaráð skal koma saman einu sinni á ári, en aukafundi getur formaður kvatt saman, ef sérstakar ástæður eru til eða meiri hluti ráðsins krefst þess.

6. gr.

Verksvið tilraunaráðs jarðræktar er:

1. Að gera tillögur um, hver verkefni landbúnaðardeildin tekur til meðferðar á hverjum tíma í þágu jarðræktarinnar.
2. Að kerfisbinda og samræma tilraunastarfsemi jarðræktarinnar, ákveða hver verkefni eru tekin til meðferðar á tilraunastöðvunum og hvernig þeim skuli skipt milli þeirra á hverjum tíma.
3. Að gera tillögur um framkvæmd og ákveða fyrirkomulag dreifðra tilrauna.

7. gr.

Verksvið tilraunaráðs búfjárræktar er:

1. Að gera tillögur um, hver verkefni landbúnaðardeildin tekur til meðferðar á sviði búfjárræktarinnar.
2. Að ákveða árlega, hverjar tilraunir verði gerðar á búfjárræktartilraunabúum um fóðrun og kynbætur búpenings.
3. Að gera tillögur um fyrirkomulag og framkvæmd búfjárræktartilrauna, sem kunna að verða gerðar utan tilraunabúanna.

8. gr.

Tilraunaráðin sjá um það, að niðurstöður tilraunanna séu birtar almenníngi þannig, að árlega séu gefnar út stuttar lýsingar bændum til leiðbeiningar um þann árangur tilrauna, sem líklegt er að komi samtímis að hagnýtu gagni. Á nokkurra ára fresti skulu svo gefnar út glöggar skýrslur um öll þýðingarmestu atriði tilrauna þeirra, sem gerðar hafa verið á tilraunastöðvunum, tilraunabúunum og landbúnaðardeild rannsóknarstofnunar háskólans.

II. KAFLI

Um starfsemi landbúnaðardeildar rannsóknarstofnunar Háskóla Íslands.

9. gr.

Til þess að annast rannsóknir fyrir landbúnaðinn skal starfa sérstök deild (landbúnaðardeild) í rannsóknarstofnun Háskóla Íslands. Sbr. lög nr. 97 3. maí 1935.

10. gr.

Landbúnaðardeildin skal hafa með höndum þessi verkefni:

1. Jarðvegsrannsóknir.
2. Jurtakynbætur og frærrannsóknir.
3. Rannsókn jurtasjúkdóma.
4. Fóðurrannsóknir og fóðrunartilraunir.
5. Búfjárbætur.
6. Rannsókn búfjársjúkdóma.

Við stofnunina skal framvegis starfa sérfræðingur í hverri þessara fræðigreina, og skipar ráðherra í stöðurnar eftir því sem fé er veitt til þess.

11. gr.

Landbúnaðardeildin skal gera hverskonar athuganir og rannsóknir fyrir tilraunastöðvarnar, tilraunabú bændaskólanna og bændur. Aðalverkefnið skal ákveða af tilraunaráðum í samráði við starfsmenn stofnunarinnar, en verði einhver ágreiningur milli tilraunaráðanna og forstöðumanns deildarinnar, sker landbúnaðarráðherra úr.

12. gr.

Landbúnaðardeildin skal fá jarðnáði til afnota á hentugum stað nærri Reykjavík, þar sem hægt er að rannsaka nauðsynlegustu þætti varðandi: Fóðrun, búfjárbætur, búfjársjúkdóma, jurtakynbætur og jurtasjúkdóma.

III. KAFLI

Um jarðræktartilraunir.

13. gr.

Tilraunastöðvarnar á Akureyri og Sámstöðum skulu vera starfræktar sem aðaltilraunastöðvar til þess að framkvæma tilraunir í jarðrækt. Þegar fært þykir af fjárhagslegum ástæðum, skulu til viðbótar stofnsettar tvær aðrar tilraunastöðvar, önnur á Vesturlandi, hin á Austurlandi.

14. gr.

Landbúnaðarráðherra er heimilt, ef ástæða þykir til, að dómi tilraunaráðs, að setja upp útibú frá aðaltilraunastöðvunum, er taki til meðferðar sérstök verkefni, sem einhverra hluta vegna er ekki unnt að taka upp á aðalstöðvunum.

15. gr.

Þyki tilraunaráði ástæða til, skulu niðurstöður tilrauna þeirra, sem framkvæmdar eru á tilraunastöðvunum, reyndar við mismunandi skilyrði hjá einstökum bændum. Búnaðarsamböndin skulu sjá um þá framkvæmd. Tilraunir þessar skulu aðeins gerðar á svæðum þeirra búnaðarsambanda, sem hafa héraðsráðunauta, og er þeim skylt að annast umsjón með slíkum tilraunum, undir stjórn tilraunastöðvanna.

16. gr.

Tilraunir í garðrækt skulu framkvæmdar á garðyrkjuskóla ríkisins á Reykjum í Ölfusi, eftir tillögum tilraunaráðs.

17. gr.

Landbúnaðarráðherra skal, eftir tillögum tilraunaráðs, löggilda nokkur afbrigði af kartöflum, og sé bannað að selja til útsæðis kartöflur af öðrum afbrigðum. Heimilt er, samkvæmt tillögum tilraunaráðs, að setja hliðstæð ákvæði um sölu á fræi annara nytjajurta.

Að svo miklu leyti, sem tilraunastöðvarnar geta ekki fullnægt þörfinni fyrir útsæði af kartöflum og fræi annara nytjajurta, sem löggilt er, skal samið við einstaka bændur um ræktun útsæðis, þannig að alltaf sé nægilegt af því.

Búnaðarfélag Íslands skal semja um slíka ræktun og tryggja eftir ýtrustu föngum, að aldrei sé skortur á útsæði.

18. gr.

Tilraunastöðina á Akureyri, eign Ræktunarfélags Norðurlands, og tilraunastöðina á Sámstöðum, eign Búnaðarfélags Íslands, sem ákveðið er að reka áfram, undir yfirstjórn landbúnaðarráðherra og tilraunaráðs, sbr. 13. gr., mega viðkomandi félög ekki selja og ekki leggja á þær neinar kvaðir, er séu til hömlunar því, að tilraunastarfið nái þeim tilgangi, sem til er ætlazt, nema samþykki Alþingis komi til.

19. gr.

Til þess að reyna ný verkfæri, eða breytingar á eldri verkfærum, hvort heldur eru jarðyrkjuverkfæri, heyvinnuáhöld eða önnur heimilisáhöld, skal skipa þriggja manna verkfæranefnd. Sé einn tilnefndur af búnaðarþingi, einn af Sambandi ísl. samvinnufélaga og sá þriðji af kennurum bændaskólans á Hvanneyri, og sé hann formaður. Verkfæratilraunir skulu fara fram við búnaðarskólann á Hvanneyri, nema hentara þyki að reyna sérstök verkfæri annarstaðar.

20. gr.

Safni af landbúnaðarverkfærum skal komið upp við bændaskólann á Hvanneyri, undir umsjón verkfæranefndar. Reynt sé að fá sem flestar verkfæraverzlanir og verksmiðjur til þess að leggja fram sýnishorn í safnið, en ella skulu keypt til reynslu verkfæri, sem ekki fást á annan hátt.

21. gr.

Tilraunir í skógrækt séu gerðar af skógræktarstjóra í samráði við Skógræktarfélag Íslands, og sé einkum stefnt að því að rannsaka hagnýta þýðingu skógargróðurs til landverndunar gegn uppblæstri.

IV. KAFLI

Um búfjárræktartilraunir.

22. gr.

Tilraunir í búfjárrækt skulu gerðar á skólabúum bændaskólanna á Hólum og Hvanneyri. Kennarar skólans í búfjárrækt skulu annast stjórn tilraunanna.

23. gr.

Á tilraunabúunum séu gerðar tilraunir með fóðrun og kynbætur búpenings. Einnig séu, eftir því sem við verður komið, gerðar tilraunir með heyverkunaraðferðir. Á hverjum tíma séu þau verkefni tekin til athugunar, sem mesta hagnýta þýðingu hafa, og sé tilraunaverkefnunum skipt milli búanna eftir því, sem hentugast er vegna staðháttanna.

Áherzla skal lögð á að miða tilraunirnar við það, að auka notagildi og markaðshæfi hvernar búpeningstegundar.

24. gr.

Starfsmenn landbúnaðardeildarinnar við rannsóknarstofnun háskólans í búfjárræktarrannsóknum og stjórnendur tilraunabúanna skulu sameiginlega ákveða, eftir hvaða reglum þær tilraunir séu framkvæmdar, sem tilraunaráð ákveður á hverjum tíma að gerðar séu.

25. gr.

Þyki tilraunaráði búfjárræktar ástæða til, skulu niðurstöður tilrauna þeirra, sem fást á tilraunabúunum, reyndar við mismunandi skilyrði hjá einstökum bændum, svo og ef ástæða þykir til að gera sérstakar tilraunir, sem ekki er unnt á tilraunabúunum. Yfirumsjón með slíkum tilraunum hafa sérfræðingar rannsóknarstofnunar háskólans í búfjárrækt.

26. gr.

Sérfræðingur í búfjárrækt við landbúnaðardeild rannsóknarstofnunar háskólans skal kynna sér þær tilraunir, sem gerðar eru, með að flytja sæði úr völdum kynbótadýrum til frjóvgunar kvendýra annarstaðar, og ef fært þykir, að nota þær aðferðir við kynbætur á búfé hér á landi.

Skulu þá gerðar tilraunir með að flytja sæði erlendis frá til kynblöndunar innanlands.

V. KAFLI

Fjárframlög og reikningsskil.

27. gr.

Ríkissjóður kostar þær rannsóknir og tilraunir, sem lög þessi ákveða. Fjárframlög skulu ákveðin í fjárlögum í tvennu lagi, til landbúnaðardeildar rannsóknarstofnunar háskólans annarsvegar, en annarar tilraunastarfsemi, sem ríkissjóður kostar, hinsvegar.

28. gr.

Í lok hvers árs skulu tilraunaráðin gefa Búnaðarfélagi Íslands bráðabirgðaskýrslu um tilraunastarfsemi hins liðna árs, ásamt rökstuddum tillögum um, hvað unnið skuli næsta ár og hve mikils fjár sé þörf til framkvæmdanna.

Skýrslur tilraunaráðanna skulu lagðar fyrir búnaðarþing til athugunar, og fylgi umsögn þess eða stjórnar Búnaðarfélags Íslands tillögunum til landbúnaðarráðherra.

29. gr.

Til þess að skipta fé því, sem árlega er varið til hinnar almennu tilraunastarfsemi, skal landbúnaðarráðherra skipa þriggja manna nefnd.

Tilnefnir hvort tilraunaráð einn mann í nefndina. Þriðji maður sé búnaðarmálastjóri, og skal hann vera formaður hennar.

30. gr.

Fjárgreiðslur til tilrauna í jarðrækt og búfjárrækt skulu afgreiddar af Búnaðarfélagi Íslands. Þær stofnanir, sem tilraunirnar hafa með höndum, geri reikningsskil til félagsins, og séu reikningarnir frá síðasta ári komnir fyrir 15. febrúar ár hvert. Þeir skulu síðan endurskoðaðir af endurskoðendum Búnaðarfélagsins og úrskurðaðir af búnaðarþingi.

VI. KAFLI

Niðurlagsákvæði.

31. gr.

Um framkvæmd laga þessara, að svo miklu leyti sem hún er ekki ákveðin í lögnum, setur landbúnaðarráðherra reglugerðir, eftir tillögum tilraunaráðanna.

32. gr.

Lög þessi öðlast gildi þegar í stað.

Greinargerð.

Frumvarp þetta var samið af millipinganefnd í tilraunamálum landbúnaðarins. Frumvarpið var lagt fyrir síðasta Alþingi, en náði þá ekki afgreiðslu. Er frv. þess vegna flutt hér að nýju. Allýtarleg greinargerð fylgdi frv., og er vísað til hennar á þingskjali 23 frá síðasta Alþingi.